

Uffeci communal Lumnezia / Gemeindeamt Lumnezia

Canzlia communal / Gemeindekanzlei

7144 Vella

Tel 081 920 60 00

Fax 081 920 60 18

e-mail: info@lumnezia.ch

www.lumnezia.ch

PROTOCOL RADUNONZA COMUNALA LUMNEZIA 25 D'UOST 2017

2017/02

25 D'UOST 2017
CANZLIA COMUNALA LUMNEZIA
Palus 32D, 7144 Vella

Gliesta da tractandas

1. Avertura ed elecziun dils dumbravuschs.....	2
2. Protocol dalla radunonza communal dils 23 da zercladur 2017 (2017/01)	2
3. Sanaziun serenera Cumbel/Morissen	2
4. Concessiun dil credit da CHF 300'000 per ina cuvrida da betun sin la via Resgia -Tgiern a Vrin.....	4
5. Concessiun dil credit da CHF 190'000 per la cumpra d'in vehichel da pumpiers	5
6. Rendaquen punt da lenn Silgin.....	5
7. Orientaziuns e varia.....	6

Protocol dalla radunonza communal Lumnezia (2017/02)

Datum: Venderdis, ils 25 d'uoost 2017
 Liug: Halla plurivalenta dalla casa da scola Sutvitg 28E, 7144 Vella
 Cuoz: 20:00 – 21:15 uras
 Presents: 53 votantas e votants, 2 hosps
 Parsura: Duri Blumenthal, president communal
 Actuar: Marcus Cavegn, canzlist communal

Tractandas

1. Avertura ed elecziun dils dumbravuschs

Il president communal Duri Blumenthal arva la radunonza communal cun in beinvegni als presents. El constatescha, che la radunonza communal ei vegnida convocada ad uras conform allas determinaziuns digl artechel 44 ella constituziun dalla vischnaunca Lumnezia, aschia che la radunonza ei cumpetenta da prender conclus.

La radunonza communal approbescha la gliesta da tractandas dils 11 d'uoost 2017 presentada dalla suprastonza communal senza objecziuns.

Seschau perstgisar han

- Hilda Livers-Capeder, Suraua, commembra dalla cumussiun da gestiun Lumnezia;
- Curdin Capeder, Cumbel, commember dalla suprastonza communal Lumnezia;
- Selina Caduff, Cumbel, menadra partiziun finanzas e persunal dall'administraziun communal Lumnezia
- Marcel Caduff, emploiau dall'administraziun communal Lumnezia;
- Marcus Caduff, Morissen, deputau el Cussegl grond;
- Linus Livers, Suraua.

La radunonza elegia dus dumbravuschs:

- Rudolf Caduff, Cumbel;
- Franco Caminada, Vrin.

2. Protocol dalla radunonza communal dils 23 da zercladur 2017 (2017/01)

Il protocol dalla davosa radunonza communal dils 23 da zercladur 2017 ei staus exponius ella canzlia communal ed ella pagina d'internet dalla vischnaunca naven dils 21 da fenadur 2017 duront 30 gis.

Il president communal Duri Blumenthal constatescha, ch'igl ei buca vegniu inoltrau recuors en scret aschia ch'il protocol dalla davosa radunonza communal dils 23 da zercladur 2017 (2017/01) vala sco approbaus tenor art. 34 dalla constituziun dalla vischnaunca Lumnezia.

3. Sanaziun serenera Cumbel/Morissen

a) Approbaziun dil project

Il cau departament communal per traffic, ovras publicas ed ambient Lumnezia, Daniel Solèr, presenta il project da sanar la serenera Cumbel/Morissen, explichescha la necessitad ed il plan da realisaziun.

La serenera Cumbel/Morissen ei vegnida baghegiada il 1981 e renovada rudimentarmein igl onn 2002. Ella drova urgentamein ina remedura, cun quei che la purificaziun biologica funcziunescha mo aunc malamein, suenter che treis dallas quater zuolas d'ariaziun per las bacterias ein defectas. Las pretensiuns per la purificaziun dall'aua tschuffa vegnan per gronda part buca ademplitas pli. Quella serenera ei concepida per in'equivalenza da 1'250 habitonts. Actualmein vegn quintau cun in diember effectiv da 1189 equivalenzas da habitonts.

La suprastanza communal ha dau l'incarica al biro d'inschignier Caprez Ingenieure AG da Cuera, che ha liunga experientscha el sector da sereneras, da far ina studia da sistem e da concept per las sereneras da Cumbel/Morissen e Vella. Ella vischnaunca ein vegnidas discutadas pusseivladads da centralisar las sereneras en Lumnezia. Ina pusseivladad ei da colligiazium dalla serenera Vella a quella da Cumbel/Morissen. En quei cass vegness la sereners Siglinas a Vella serrada, il fussal per aua da plievgia ed il risti vegnessen manteni. Ei fuss necessari da baghegiar ina linga da colligiazium da 1.1 km e da dublegiar la capaciad dalla serenera Cumbel/Morissen. La calculaziun dils cuosts approximativs muossa investiziuns da circa 886'000 francs per conducts e pumpas. Leutier vegnessen ils cuosts d'engrondir la serenera da Cumbel/Morissen. Las pusseivladads leutier ein restrenschildas pervia dalla munconza da plaz.

La serenera Siglinas a Vella ei vegnida mantenida cuntinuadamein ed el mument exista buca la necessitad da sanar quella serenera. Ella vess da funcziunar en uorden silmeins tochen igl onn 2030. La varianta da prender ord funcziun la serenera da Cumbel/Morissen e menar l'aua piarsa ella serenera Siglinas a Vella basegna investiziuns da circa 1'323'000 francs per conducts da pressiuin da 1.6 km e da pumpas. La capaciad dalla serenera a Vella stuess vegnir augmentada considerablamein. Ils cuosts da menaschi e manteniment dalla lingia da pressiuin per pumpar l'aua piarsa da Cumbel entasi Vella ein relativamein gronds. Savens sedatten problems cun emissius da tuffien pervia da process da schmarschir en lingias da pressiuin aschi liungas.

En quella situaziun ei ina colligiazium dalla serenera da Vella vid la serenera da Cumbel/Morissen buca actuala.

La studia da Caprez Ingenieure AG ha demussau igl avantatg da remplazzar il sistem dalla purificaziun biologica cun zuolas d'ariaziun ella serenera da Cumbel/Morissen cun il sistem Sequencing Batch Reactor (SBR). Igl uffeci per la natira ed igl ambient dil cantun Grischun recamonda quella midada, cunquei ch'il sistem ei pli flexibels.

Ils cuosts per la sanaziun dalla serenera Cumbel/Morissen secumponan da suandontas posiziuns.

<i>PCB Gener da lavurs</i>	<i>CHF</i>
0 Terren	2'000
1 Lavurs preparatoricas	77'900
2 Edifecis	335'620
3 Indrezs da menaschi	237'000
4 Contuorn	32'550
5 Cuosts da construcziun accessorics	194'000
6 Equipament da maschinas	340'250
9 Diversa (nunprevediu 7.0 %)	72'680
1 - 9 Total exclusiv taglia valeta augmentada	1'292'000
999 Taglia valeta augmentada (TVA 8.0 %)	103'000
1 - 9 Total inclusiv taglia valeta augmentada	1'395'000

La suprastanza communal propona alla radunonza communal da sanar la serenera a Cumbel/Morissen cul sistem SBR e damonda in credit da CHF 1'400'000. Dapi igl onn 2015 dat ei buca pli subvenziuns pli tras igl Uffeci per la natira ed igl ambient dil cantun Grischun. Quel ha denton approbau il project.

Damondas e discussiun

Bistgaun Capaul ei dil meini ch'il project fetschi da basegns. Ella vischnaunca da Lumnezia detti ei tschun ni sis da quellas sereneras, ad Uors ina che ha ina purificaziun biologica dall'aua piarsa tschuffa cun ragischs. El vul saver co las valetas da purificaziun ein leu. Mario Alig, che meina il survetsch tecnic dalla vischnaunca Lumnezia, explichescha ch'ei mondi ora memia bia material, il resultat da purificaziun

da tschella rauba seigi sufficienta. L'aua anfi vau denter las ragischs dallas caglias e cuori perquei memia spert tras il fussal. Ils cuosts da menaschi seigien buca gronds, cunquei ch'il sistem funcziuneschi cun paucs indrezs technics, denton seigi da quintar cun gronds cuost da sanar per prender ora tut il material dil fussal e dismetter quel.

Daniel Blumenthal vul saver co l'aua tschuffa vegn purificada duront il temps da sanaziun. Il concept da schubergiar l'aua tschuffa duront quei temps preveda ina coordinaziun cun las treis fasas da baghegiar.

1. Duront ch'ils caums per il sistem SBR vegnan construi ed installai stat la serenera en funcziun, aschilunsch che la suletta zuola per la purificaziun biologica funcziunescha insumma aunc.
2. Cura che las zolas per la purificaziun biologica vegnan demontadas ed il sistem SBR vegn mess en funcziun vegnan mess en funcziun provisoriums.
3. Ils ulteriurs indrezs da schubergiar vegnan remplazzai.

Igl ei prevediu da menar atras la procedura per lubientschas da baghegiar igl atun 2017 ed entscheiver lu cun las lavurs da baghegiar, che duein esser a fin il 2019.

Conclus

La radunonza communal decide cun gronda majoritad e senza cuntravuschs d'approbar il project presentau da sanar la serenera Cumbel/Morissen.

b) Concessiun dil credit da CHF 1'400'000

Conclus

La radunonza communal decide cun gronda majoritad e senza cuntravuschs da conceder in credit da CHF 1'400'000 pil project da sanar la serenera Cumbel/Morissen.

4. Concessiun dil credit da CHF 300'000 per ina cuvrada da betun sin la via Resgia - Tgiern a Vrin

Sereferend sil plan d'investiziun 2017 ha la suprastonza communal schau elavurar in project per ina cuvrada da betun sin la via Resgia – Tgiern el vischinadi da Vrin. Tenor quel vegn la via curclada cun ina rasada da betun da 16 – 18 cm grossezia. La via ha ina lunghezia da circa 630 m, ina ladezia normala da 3.0 m plus slargament ellas stortas e ed ina surfatscha totala da circa 2'500 m².

Tenor lescha federala davart sendas da pedunzs e da viandar dils 4 d'october 1985 duein sendas da viandar buca vegnir fatgas sin vias cun ina cuvrada dira. Sch'ina senda vegn midada cun ina cuvrada dira, eisi da procurar ina cumpensaziun adequata. Cunquei che la via Resgia - Tgiern survecha ussa era sco senda, duei in trutg da viandar vegnir construius parzialmein sper la via da carrar.

Ils cuosts dil project ein calculai cun CHF 300'000.

- Lavurs impressari da baghegiar	CHF	270'611.30
- Submissiun e survigilanza da baghegiar	CHF	8'000.00
- Nunprevediu	CHF	21'388.70

Per il project vegnan buca concedidas contribuziuns cantunalas ni federalas.

La lubientscha da baghegiar per la cuvrada ei vegnida concedida dalla suprastonza communal ils 8 da matg 2017 cun resalva che la radunonza communal concedi il credit da baghegiar. Igl uffeci per il svilup dil territori dil cantun Grischun ha approbau il project ils 4 da fenadur 2017.

La suprastonza communal fa la damonda per in credit da project da CHF 300'000 per sanar la via Resgia – Tgiern a Vrin.

Conclus

La radunonza communal decide cun gronda majoritad e senza cuntravuschs da conceder in credit da project da CHF 300'000 per ina cuvrada da betun sin la via Resgia - Tgiern a Vrin.

5. Concessiun dil credit da CHF 190'000 per la cumpra d'in vehichel da pumpiers

Il corp da pumpiers Lumnezia ei organisaus en treis secturs:

Lumnezia dadens cun Vrin – Lumbrein, menaus da Serafin Caviezel;

Lumnezia dado cun Vignogn – Degen – Vella – Morissen – Cumbel, menaus da Rino Caviezel;

Lumnezia sut cun Suraua, menaus da Ursin Bundi.

El concept da reorganisaziun dil corp da pumpiers Lumnezia en connex cun la fusiun da vischnaunca eisi vegniu definiu che Vrin, Lumbrein, Lumnezia dado e Suraua vegnien mintgamai equipai cun in vehichel da stizzar e cun in vehichel da transportar la gliued ed il schurmetg da flad. Quels dus vehichels garanteschon l'emprema intervenziun els differents vischinadis. A Suraua e Lumnezia dado vegn pretensiun ademplida. A Vrin maunca igl auto da stizzar, a Lumbrein igl auto per il schurmetg da flad. La planisaziun a liunga vesta dils pumpiers Lumnezia preveda da metter a Vrin il vehichel pign da stizzar (VPS), ch'ei da present staziunau a Vella, ed a Lumbrein il bus da schurmetg da flad, ch'ei da present era staziunau a Vella.

Igl auto niev per emprema intervenziun ademplescha duas funcziuns a Lumnezia dado. El survecha dad ina vart al transport da sis persunas cun apparats da schurmetg da flad e material da salvament, ed ei da l'atra vart equipaus cun in tanc dad aua da ca. 250 l ed in indrez da stizzar cun pumpa da pressiu aulta per l'emprema intervenziun. El cuntegn era in indrez d'illuminaziun per sclarir il plaz en seracass e material da signalisaziun.

Cun la cumpra da quei vehichel vegnan ad esser terminadas las investiziuns sil sector dallas maschinas previdas enteifer il concept da reorganisaziun en connex cun la fusiun da vischnaunas. Las proximas investiziuns da maschinas ein remplazzaments da vehichels vegls, aschia duei l'autocistiarna a Cumbel vegnir remplazzada il 2018.

L'Assicuranza d'edificis dil Grischun ha concediu excepziunalmein ina contribuziun da 50 % per la cumpra da quei vehichel, che cumpren la contribuziun da basa da 20 % ed in augment da 30 % en connex cul concept da fusiun dils corps da pumpiers Lumnezia, che fuss atgnamein staus terminaous il 2015. L'investiziun sto denton succeder enteifer igl onn 2017. Autruisa vegn contribuui mo pli ina cumpart da 20%.

Il proceder da cumpra dad in tal vehichel per emprema intervenziun ei relativamein complex. La gruppa preparatorica ha fatg la lavur d'examinaziun ed evaluaziun per definir il basegns e la configuraziun dil vehichel, mo era d'evaluar detagliadamein las offertas inoltradas.

Il cumandant da pumpiers Conradin Caduff cusseglia da cumprar il vehichel da pumpiers, che duess tener 25 onns. El ei prevedius per ina intervenziun sperta da stizzar. Ina tala intervenziun duei saver succeder enteifer 10 minutas dapi igl alarm.

Il plan d'investiziuns dalla vischnaunca Lumnezia preveda expensas da CHF 200'000 per la cumpra dil vehichel da pumpiers. Sin basa da treis offertas da concorrenza ei vegnida fatga ina calculaziun da cuosts per quella cumpra. La suprastanza communal fa la damonda per in credit brut da CHF 190'000.

Conclus

La radunonza communal decida cun gronda maiortad e senza cuntravuschs da conceder in credit da CHF 190'000 per la cumpra d'in vehichel da pumpiers – auto per emprema intervenziun tenor la proposta dalla suprastanza communal.

6. Rendaquen punt da lenn Silgin

La punt da lenn sur il Glogn a Silgin era vegnida baghegiada igl onn 1880. Parts dalla construcziun da lenn eran vegnidas marschas culs onns ed il manti dallas fatschadas veva survegniu donns. Igl anteriur tetg da schlondas era vegnius curclaus cun plattas da fibrocement (eternit).

Ils 12 da zercladur 2015 ha la radunonza communal approbau il project per la sanaziun totala dalla punt da lenn sur il Glogn a Silgin cun la renovaziun dil piogn sur la Val da Silgin ed ha concediu il credit da CHF 264'000. Las lavurs ein vegnidas exequidas el decuors digl onn 2016. Ils 22 da november 2016 ein ellas vegnidas collaudadas. La documentaziun finala ei vegnida fatga ils 09 da december 2016.

La resumaziun dils cuosts da project cuntegn suandontas parts.

<i>Object</i>	<i>Credit [CHF]</i>	<i>Effectiv [CHF]</i>	<i>Differenza [CHF]</i>
1) Punt da lenn sur il Glogn	238'000.00	174'751.20	63'248.80
2) Piogn sur la Val da Silgin	26'000.00	24'920.90	1'079.10
Total	264'000.00	199'672.10	64'327.90
./. Contribuziuns		<u>121'123.00</u>	
Total cuosts restonts per la vischnaunca		<u>78'549.10</u>	

La supprastonza communal propona d'approbar il rendaquen per la sanaziun dalla punt da Silgin.

Conclus

La radunonza communal decida cun gronda maioritad e senza cuntravuschs d'approbar il rendaquen per la sanaziun dalla punt da Silgin.

7. Orientaziuns e varia

A. Orientaziuns

1) Donns da malauras

Ils urezis dils 08 d'uost 2017 han caschunau considerabels donns. Enteifer cuort temps ha ei pluviu 35 liters per m². Enteifer cuort temps ei fetg bia aua vegnida dallas vals giadora. Suandonts piogns ein vegni destrui.

- Pardatsch, senda da Patnau – Val, a Vrin;
- Val Valeglia, alp da nuorsas a Vrin;
- Val Serenastga, piogn e trutg entrada sper la punt Surin – Vrin;
- Val Scups, piogn giudem la Val Miedra a Lumbrein;
- Val da Silgin, piogn niev.

Diversas vias ein vegnidas donnegiadas. Il survetsch tecnic ha giu circa duas jamnas lavur da metter en uorden talas.

In bionton da quels donns ein succedi, cun quei che restonzas da fein han stuppau ils tumbins ellas vias. Ei vegn appellau als caschunaders da tener liber ils tumbins e da schubergiar il fein che stat sin via.

2) Alzament tonnascha sin la via cantunala Lumnezia

La limitaziun generala da peisa da 18 t ei vegnida alzada sin 32 t per la via cantunala Lumnezia da Degen – Vrin. En quei connex ei era vegnida alzada la limitaziun da peisa da 18 t sin 32 t per la secziun dalla via da Vrin – Sogn Giusep cun augmentar supplementarmein la ladezia admissibla a 2.55 m e per la secziun dalla via da Vrin – Vrin Dado. En consequenza vala l'augmentaziun dalla limitaziun da peisa sin 32 t ed ina ladezia maximala da 2.55 m era per tuttas vias communalas, ch'ei connectadas vid la via cantunala, sch'ellas vegnan buca suttamessas ad ina limitaziun separada cun ina signalisaziun corrispudenta.

La supprastonza communal ha fixau ina limitaziun da peisa sin 18 t per differentas vias communalas, per evitar ch'ei vegni carrau cun peisas surdimensiunadas sin quellas vias.

3) **Ulivaziun da finanzas 2018**

Igl uffeci da vischnauncas dil Grischun ha dau part, che la vischnaunca vegni a survegnir contribuziuns per l'ulivaziun intercommunala da finanzas da 2.7 milliuns francs igl onn 2018.

B. **Orientaziuns**

1) **Piogn a Silgin**

Silvio Capder exprima il giavisch, ch'il piogn sur l'aua dalla Val Dadens da Silgin sper il Glogn, ch'ei vegnius donnegiaus tras ils urezis ils 8 d'uost 2017, vegni alzaus per 60 cm, aschia ch'il spazi sut il piogn seigi sufficientes per che la lenna ch'igl ual porta da malauras possi ir sut il piogn ora e vegni buca bloccada tras quel. Ils implonts dalla tratga da pèschs a Flamegl fussen aschia era meins periclitai en cass da malauras.

2) **Lingia da canalisaziun Valgronda – Cumbel**

Silvio Capeder giavischa ch'ei vegni installau ina lingia da canalisaziun naven da Valgronda tochen Cumbel en connex cun la sanaziun dalla via cantunala, che vegn fatga ils proxims onns en duas etappas. Aschia savessi l'aua piarsa tschuffa dallas casas a Valgronda vegnir pumpada tras quella lingia ella canalisaziun dalla vischnaunca a Suosta enta Cumbel, che va lu ella serenera Cumbel/Morissen.

Il president communal pren encunter quei giavisch e vul schar sclarir quella causa.

3) **Plazza da giug e fueina / via da velos a Morissen**

Ueli Caduff exprima dus giavischs che pertuccan il vischinadi da Morissen. In ei d'optimar e complettar la piazza da giug e da procurar lenna per ina fueina. Eventualmein savessi l'uniun da giuventetgna Morissen segidar. Il secund pertucca la via da velos Alp Morissen – Plaun Pastira, nua che duas treis passaschas duessien vegnir meglieradas.

Il president communal pren encunter quels giavischs.

4) **Santeri Cumbel**

Toni Arpagaus spetga ina risposta en scret ad ina damonda ch'el ha inoltrau alla vischnaunca concernent il santeri a Cumbel.

5) **Fenar la dumengia**

Bistgaun Capaul deplorescha ch'ina grupp da purs ha piars tut respect pigl uorden da ruaus la dumengia e gis da firau. La vischnaunca duessi presentar in reglament tochen il proxim onn per fixar igl uorden da fenar la dumengia.

Il president communal conceda, che la lescha cantunala davart ils dis da paus publics sappi vegnir interpretada empau sco ins vegli. Sche la vischnaunca fetschi in reglament hagi ella era d'implementar quella e far las controllas e proceduras corrispudentas. En sesez seigi ei ina causa da saun giudezi, certins hagian denton piars tutta creanza.

Giusep Casanova ei era digl avis che certa glied hagi piars tutta creanza e respect cun fenar duront ch'ei seigi messa.

Pius Casanova ha constatau ch'ei seigi vegniu fenau mintga dumengia naven dils 20 da zercladur ed era dalla fiasta naziunala igl 1. d'uost, ch'ei in firau. Specialmein disturbi la canera dils sufflafs. Quels duessien vegnir scumandai.

Pius Bundi sa buca capir, daco ch'ins fetschi in tal drama pervia dil fenar la dumengia. Per l'organisaziun digl Open Air Lumnezia vegnien era fatgas lavurs che caschunien canera. La dumengia hagian liug occurrenzas da sport e temps liber, che disturbien negin, malgrad la canera ed il traffic.

Bistgaun Capaul manegia ch'ei seigi da risguardar la veglia dalla populaziun. Sch'ei fetschi da basegns seigi ei endretg da fenar, autramein buca. Cheu stuessi reger la sauna raschun.

6) Sanaziun dalla via da megliaziun Bars – Patiarm a Vignogn

Sin damonda da Giusep Casavonva orientescha il vicepresidente Martin Capaul, che la via da megliaziun Bars – Patiarm seigi aunc buca collaudada. Da present vegnien exequidas lavurs da sanaziun dallas lavurs exequidas. Igl 1. da settember 2017 vegni quella via controllada danovamein.

7) Finiziun

Il president communal Duri Blumenthal engrazia als convischins che han priu part dalla radunonza communal per lur preschientscha e buna collavuraziun ed envida els da prender part digl aperitiv che vegn purschius suenter la radunonza.

7144 Vella, ils 25 d'ust 2017

Il president:

Igl actuar:

Duri Blumenthal

Marcus Cavegn